CONSTANTIN DIMITRESCU-IAȘI
1849—1923

de

ERNEST STERE

Figură proeminentă a învățămîntului nostru universitar între anii 1878—1920, Constantin Dimitrescu-Iași a fost totodată, pentru aceeași perioadă, unul dintre îndrumătorii principali ai mișcării pedagogice din țara noastră.

Născut la Iași (1849), a urmat studiile secundare la „Liceul Central" (devenit mai tîrziu „Liceul Național"), pe care îl absolvă în 1867 o dată cu Hogaș, Lambrior și G. Panu.

Iată-l cu înfățișarea de atunci, în evocarea plină de pitoresc a fostului său coleg de clasă, C. Hogaș: „oricînd te-ai fi uitat la el, îți făcea impresia că doarme; un singur lucru însă, nu dormea în el niciodată: ochii: avea, precum desigur trebuie să fi avînd și astăzi, niște ochi mici și cenușii de o strălucire stranie și de o intensitate de viață extraordinară; pe Dimitrescu rar îl vedeai cu cartea în mînă, căci mai la urmă, nici nu prea avea cărți de școală; totuși era între cei dintîi; era un mister cum, cînd și pe ce învăța el; în chestiune de matematici era aproape genial. . . Cum de-a ajuns el filozof și pedagog, e de asemenea o mare taină".

Nu cunoaștem taina acestei conversiuni. E cert însă, că darurile care împodobiseră inteligența fostului matematician — ușurința spontană de a sesiza esențialul din lucruri, nevoia de claritate și fundamentare pozitivă a raționamentului, — au putut găsi o aplicațiune fecundă și în activitatea de mai tîrziu, ca estetician, filozof și pedagog militant pe tărîmul educației și învățămîntului public.

După desăvîrșirea studiilor superioare în Germania, unde audiase cu regularitate cursurile lui Wundt, Zeller, Curtius, Ziller ș.a., C. Dimitrescu-Iași obținea doctoratul în filozofie cu lucrarea intitulată *Der Schonheitsbegriffs* („Conceptul despre frumos" — publicat la Leipzig în 1877). Această operă de debut reprezintă o contribuție deosebit de interesantă, în clasica dispută dintre partizanii formei și conținutului în artă, cu preocuparea vădită de a afla un fundament realist, obiectiv și istoric totodată, valorilor estetice.

La scurtă vreme după reîntoarcerea în țară, C. Dimitrescu-Iași obținea prin concurs catedra de profesor la Facultatea de litere și filozofie a Universității din Iași. În această calitate, a desfășurat o bogată activitate didactică, predînd aproape la toate disciplinele de bază ale secției filozofice (estetică, istoria filozofiei vechi și moderne, psihologie, logică și pedagogie). Transferat la București în 1885 C. Dimitrescu-Iași a continuat aceeași multiplă activitate de catedră, îndeplinind între anii 1898—1910 și funcția de rector al aceleiași universități.

Asupra celor care au asistat la cursurile sale, sau care au avut prilejul de a-l cunoaște îndeaproape, personalitatea lui C. Dimitrescu-Iași — „Coco" în apelațiunea intimilor, — a exercitat un farmec deosebit, lăsînd tuturor o impresie de neuitat, nu numai prin vioiciunea și mobilitatea spiritului său extrem de cultivat, ci tot atît de mult prin felul său de a fi, comunicativ, fără emfază, nici formalism, în izbitor contrast cu olimpianismul distant al ținutei maioresciene.

Înclinațiunea realistă a gîndirii sale, avidă de certitudini clare și controlabile în sfera faptelor obiective, n-a putut fi tulburată de contactul cu filozofia germană. Se pare că pozitivismul francez din secolul al XIX-lea, prin opera lui Taine, Renan, Gustave le Bon și alții, a exercitat asupra spiritului său o înrîurire mai puternică, reținînd însă din aprofundarea acestei direcțiuni filozofice numai ceea ce convenea orientării realiste a inteligenții sale, sensibilă față de valorile științei, dar neîncrezătoare în aceeași măsură, în plăsmuirile speculative ale metafizicii pe care o socotea „în dizgrație".

A cunoscut realitatea însă nu numai din cărți. A știut să observe cu multă pătrundere realitățile specifice ale epocii sale, atent la fenomenul social, preocupat mai ales de analiza cauzelor adînci ale lipsurilor pe care le constata în sfera educației și învățămîntului public. Pe acest plan de preocupări a luptat pentru îmbunătățirea metodelor de învățămînt, denunțînd rutina, misticismul, slaba pregătire a cadrelor didactice precum și consecințele dezastruoase ale supraîncărcării programelor de învățămînt și a nesocotirii problemelor legate de cunoașterea individualității psihice a elevilor. În anul 1898 C. Dimitrescu-Iași a fost unul dintre colaboratorii principali ai lui Spiru Haret, la legea de reorganizare a învățămîntului public de toate gradele.

Merită a fi subliniată concepția sa despre educație și rosturile învățămîntului, prin justa înțelegere a culturii științifice și a raportului care trebuie să domnească în procesul de învățămînt între instrucție și educație: „noi nu valorăm în viață atît prin ceea ce știm, cît prin ceea ce putem. Cunoștințele teoretice pe care le dobîndim, au un preț pentru noi, întrucît, devin tot atîtea puteri nouă în luptele vieții" («Rev. Pedagogică», Nr. 7—8—9).

Sub raportul activității de cercetare și creație științifică, Constantin Dimitrescu-Iași n-a fost un mare productiv. Poate că diferitele însărcinări oficiale pe care le-a avut (inspector al învățămîntului în 1882 — rector, deputat) apoi firea sa puțin sceptică l-au împiedicat să-și dezvăluie adevărata măsură a posibilităților sale intelectuale. Studiile sale filozofice de morală, de pedagogie și critică socială ca: *Der Schonheitsbegriff*, *Cele două două morale*, *Nevoia de ideal*, *Tactul pedagogic*, *Educația în familie* etc. pot fi totuși și astăzi obiectul unei lecturi utile și instructive și chiar dacă nu corespund peste tot categoriilor care călăuzesc judecata noastră actuală în problemele filozofice și ale educației, ele au în mod deosebit meritul de a fi mărturia unui cuget onest și doritor de mai bine pentru țara noastră.

